

■ Paraules que surten als exercicis escrits

aferra, baldufa, bufanda, confit -s, confitura, elefant, estufa, fada, falda, fam, fan, fantasma, fas, ferrer, ferro, fes, festa, fil, fill -a, fils, finestra, fins, foc, foca, forada, forn, foto, full -s, fulla -es, fuster, futbolista, semàfor, telèfon

colflori, desinflada, flam -s, flauta, flautista, floc, flor -s, floristeria, florit

cofre, fred, front, fruita fruiteria

■ Altres paraules amb les lletres anteriors +f que es poden treballar

aferrar, bufar, bufeta, bufetada, cafè, confit -s, desfer, dofi, enfadar, enfilat, enfora, fa, fàbrica, família, fantàstic, farina, fava, febre, feina, Felip, fer, ferida, ferro, fi, ficar, fideu, fila, Fina, fins, fira, font, fora, foradar, forat, Formentera, forner, forqueta, forquilla (Menorca), fort -a, fosc -a, fotocòpia, fotocopiadora, fum, fumeral, fusta, futbol, Patufet, plof!, telefonar, Tòfol, Ventafocs

inflar

frare, fred -a, frenar, fresc -a, frit -a, safrà

■ Aspectes fonètics

Amb aquesta lletra representam el fonema /f/, que és labiodental, fricatiu i sord. Sembla molt al fonema /v/ que hem treballat fa molt poc.

En dir [f]:

- les dents de dalt mosseguen el llavi de baix, com a [v];
- l'aire surt fregant, com a [v];
- no hi ha vibració a les cordes vocals; podem comparar *fa/va*, *fil/vi*, *fila/vila*, *fora/vora* ...

Proposam anomenar aquesta lletra «la lletra de *foc*».

■ Aspectes ortogràfics

La lletra **f** no presenta dificultats ortogràfiques remarcables. Treballarem els grups consonàntics formats per **f+r** i **f+l**. La efa, pel fet de poder-se prolongar, permet dir els dos sons seguits i això facilita que l'infant no en deixi cap a l'hora d'escriure.

■ *La grafia*

Minúscula: és l'única lletra que sobresurt per dalt i per baix; comença com la *ela*, però baixa molt per avall, volta a l'esquerra i se'n va a donar la mà a la lletra següent.

És la lletra de grafia més completa, ja que va a dalt i a baix, amb una llaçada cap a la dreta i una cap a l'esquerra. Saber-la fer significa un gest de plaer motriu per a tots els infants.

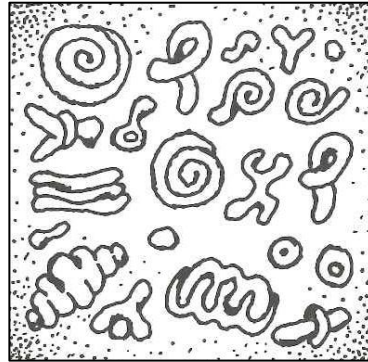
Majúscula: fem primer el traç vertical de dalt a baix i aixecam el llapis per a tornar al punt inicial i fer els dos traços horitzontals.

■ *Activitat clau: Fer pasta de farina*

Ingredients :

- 3 tasses de farina blanca
- 1 tassa de sal
- 1 cullerada de glicerina
- 1 tassa d'aigua

Si volem que la pasta sigui de color, hi afegirem un raig de pintura tèmpera.

■ *Exemples de frases per a llegir*

Aquesta fàbrica fa molt de fum.

En Tòfol s'ha enfadat perquè s'ha foradat es seu paper.

Sa fada Fina pastava farina.

Es flautista d'Hamelín toca sa flauta.

■ *Locucions*

- No dur un **fil** de roba (anar nu).
- Més ros que un **fil** d'or.
- **Fil** per randa (amb tots els detalls).
- Embullar **fil** (procurar complicar els assumptes).
- Posar **fil** a l'agulla (començar una obra, fer-ne els treballs preliminars).
- Treure **foc** pels queixals, pels ulls o per la boca (manifestar gran irritació).
- Posar llenya al **foc** (augmentar les discòrdies).
- Jugar amb **foc** (posar-se imprudentment en perill).
- Posaria les mans al **foc** i no em cremaria (manifestació d'una certesa absoluta).

- Fugir del **foc** i caure a les brases.
- Tirar la casa per la **finestra** (fer gran festa sense reparar en despeses).
- Esser ben **fill** de son pare.
- Tremolar com una **fulla** de poll (tremolar molt).
- Agafar el rave per les **fulles** (voler resoldre quelcom d'una manera absurda).
- Treballar com una **fada** (tenir meravellosa habilitat per a cert treball).
- No haver sortit de les **faldes** de sa mare (haver conegut poc món).
- Destapar un **forat** per a tapar-ne un altre (cobrir una necessitat creant-ne una altra).
- **Aferrar** el son (adormir-se bé).
- **Aferrar-se** allà on un pot (procurar per a ell mateix amb els mitjans possibles, fins i tot perjudicant els altres).
- Ser de bona **fusta** (ser de complexió sana i robusta).
- Pesar com a **ferro**.
- Fort com a **ferro**.
- **Fer i desfer** (obrar amb llibertat completa).
- **Fet i fet** (al cap i a la fi).
- No **fer-ne** de bona.
- Dit i **fet** (fet sense preparació).
- **Fet** i pastat (molt semblant).
- **Enfilarse** com una carabassera (créixer molt i ràpidament; fer-se amunt molt de pressa; irritar-se fàcilment).
- **Fora** de lloc (inoportú o indiscret).
- **Fora** corda (molt excitat).
- **Fora** temps (a temps que no és el normal).
- No poder **ficar-hi** una agulla (estar molt ple de gent).
- **Ficar** la banya (obstinar-se).
- **Ficar** el nas (intervenir-hi).
- No saber on **ficar-se** (estar molt regirat).
- Fer la **farina** blana (baixar la veu, ablanir-se.)
- Fer **fosca**.
- **Fosca** negra (ben entrada la nit).
- A les **fosques** (sense claror)
- Fer una **fosca** que la poden tallar.
- Tenc una **fam** que m'alça.
- Ésser més viu que la **fam**.
- Saber una cosa de bona **font** (saber-la per conducte fidedigne).
- Beure a bones **fonts** (estudiar amb bons llibres o amb bones fonts).
- Fugir de **fam** i de **feina**.
- Ésser prim com un **fideu**.
- Anar amb el **front** alt (anar amb cara alta, sense por, sense avergonyir-se).
- Dur una cosa escrita en el **front** (demostrar-la amb el gest).
- Més **fred** que la neu, el gel, el nas d'un ca...
- Donar-ne una de **freda** i una de calenta.

- Fa un **fred** que talla, que pela, que glaça el pensament.
- **Fresc** com una rosa, com un espàrrec, com una cama-roja (molt ben conservat).
- Dir-ne quatre de **fresques** a algú (dir-li les veritats, parlar-li en to d'acusació i de reny).
- Aquesta sí que és **fresca!** (es diu referint-se a una cosa sorprenent, inesperada).

■ Refranys

- Dins els pots petits hi ha les bones **confitures**.
- Llenya vella fa bon **foc**.
- No cada dia és **festa**.
- Qui no sap **fer** les coses no les sap manar.
- Qui **fa** tot el que pot no està obligat a més.
- Qui la **fa** la paga.
- Qui mal no **fa** mal no pensa.
- Si tens **fam**, pega un bram.
- En temps de **fam** no hi ha pa dur.
- Una **flor** no fa estiu.
- Qui no fa **feina** no menja.
- Pels Reis el dia creix i el **fred** neix.

■ Endevinalles

- Una cosa que com més n'hi ha més poc pesa.
(**forats**)
- De què han d'omplir un sac perquè pesi menys que buit?
(de **forats**)
- Què és una cosa que com més n'hi ha més poc es veu?
(**forats**)
- Com més fort me bufaràs, més me faràs enfadar,
i alerta si et puc agafar, que te'n ben penediràs.
(el **foc**)
- Una cosa que només poden tenir els elefants i no és trompa.
(**elefantons**)
- Una cosa que no es cosa i per tot el món se posa.
(la **fosca**)

- Una cosa negra, negra que tota la gent replega.
(la **fosca**)
- No mossega ni lladra però no deixa entrar la gent a casa.
(el **fum**)
- A un home el varen tancar a la presó per una lletra. Sabeu per què?
(Perquè en comptes de fer una **estufa** va fer una **estafa**.)

■ Cançons

Mirau allà dalt

(Cançó popular)

Mirau allà dalt

en el sostre què hi ha:

és un gros animal

que amb bicicleta va.

És un elefant,

idò què vos pensau?

Té una coa per darrere

i una trompa per davant.

(Música transcrita per Pere Cortès)

Cançó per a «mimar». Es canta una segona vegada deixant de dir *i una trompa per davant*, però es fa la gesticulació respectant el temps com si es cantàs. Així, cada vegada es va suprimint una frase del final, fins que no se sent res. Després es torna a cantar tota seguida i més ràpidament.

Dins la fosca

(Origen desconegut)

Dins la fosca tot d'una

sobre el tronc d'un vell pi

s'enfilava la lluna

com el punt de la i.

Oi-la-rà, diria

Oi-la-rà, di-ó (bis)

(Cànons d'ahir i d'avui, vol. 2, Editorial MF. Versió lleument modificada)

Tenc una fam

(Cançó popular)

Tenc una fam,
una set i una son
que si menjava,
bevia i dormia,
sa fam, sa set i sa son
me fugirien.

Moderat

Tenc u- na fam, u- na set i u- na son que si men-
ja- va, be- vi- ai dor- mi- a, sa fam, sa set i sa
son me fu- gi- ri- en

(Música transcrita per Xesc Crespi)

Cançó de la flor romanial

(Cançó popular dins «La flor romanial», *Rondaies mallorquines*, tom II)

Oh pastor, lo bon pastor,
tu em toques i no em fas mal;
m'enterraren dins l'arena
per la flor romanial.

O pas- tor, lo bon pas- tor - - - tuem to- ques i noem fas
mal. M'en-ter- ra- ren dins l'a- re - na per la flor ro- ma- ni - al.

(Música transcrita per Pere Cortès)

■ Poesies

M'he comprat un elefant.

M'he comprat un elefant,
on el poso si és tan gran?
A la cuina no,
ni al corredor.
A l'escala cau,
que és un babau!

Al despatx tampoc,
perquè és molt badoc.
On el posaré
que hi quedi bé?

Dalt del meu terrat?
Hi farà un forat!
Si el duc al carrer,
potser el perdré!

M'he comprat un elefant,
on el poso si és tan gran?

Bofill, F; Puig, A; Serra, F.
(*Cançons i poemes per a petits i grans*)

L'elefant malalt

El nostre elefant
està molt malalt,
té mal a la panxa,
li cau un ullal.

L'orella li cou
i té l'ull tancat.
Cridem tots el metge
que vingui aviat!

Se'l mira el doctor
dels peus fins al cap.
Un remei li dóna:
tres panses i un nap!

Bofill, F; Puig, A; Serra, F
(*Cançons i poemes per a petits i grans*)

Fum, ves-te'n per allà.
Trobaràs un capellà
que et donarà peixet i pa.
Passen bous i passen vaques
i gallines amb sabates
i galls amb esperons.
Sa nineta ha fet torrons,
es vicari els ha tastats,
els ha trobats un poc fats,
hi ha posat mel i sucre
i els ha trobats confitats.

Cançoneta popular

El fanal fa llum,
la flor fa olor,
el foc fa fum,
el fum fa pudor.
La ferida fa mal.
Em fas un petó?

Salvador Comelles
(*Abecedari poètic*)

El full i la fulla

El full i la fulla
es varen casar:
el nuvi, tot blanc;
la núvia, verd clar.
Quan tots dos sortien
de dins el jutjat,
un munt de confeti
els va caure al cap.
Són ara feliços,
s'ho passen molt bé.
La fulla, al full,
de gust se'l llegeix,
li diu moltes coses
i no s'avorreix.
El full, a la fulla,
l'admira de cor:
com va de mudada
quan ve la tardor
i estrena vestits
cada un d'un color!

Salvador Comelles
(*Abecedari poètic*)

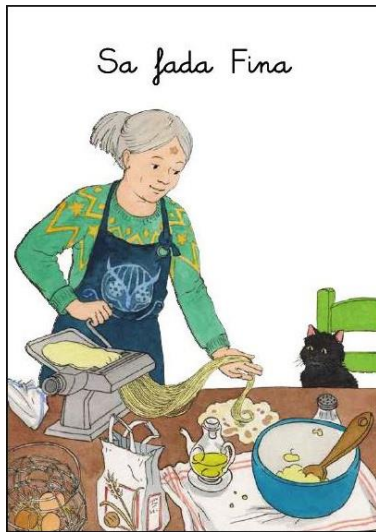
■ *Embarbussaments*

- Quin fum fa? Fa un fum fi.
- Que fi fa el cafè el cafeter Delfí.

■ *Contes per a explicar*

- «La flor romanial», *Rondaies mallorquines*, tom II, Editorial Moll.
- *Na Venta focs* (conte popular recollit pels germans Grimm).

■ Contes per a llegir tots sols

Sa fada Fina

Llibre catorzè de la col·lecció *Ansa per ansa*.

Autora: Elisabet Abeyà Lafontana

Il·lustracions: Aina Bonner Eisenberg i Flavia Constanza Gargiulo Rosa

Edició: NOVA EDITORIAL MOLL S.L.

■ Joc

A tallar fil.

Pot considerar-se una variant del joc «conillons». Després de treure busca per a veure qui el du, tots escapen a córrer mentre el que encalça compta fins a 10. Llavors persegueix un dels jugadors; però quan un altre jugador passa entre el perseguidor i el perseguit, «talla el fil» i el que encalça ha de perseguir el qui ha tallat el fil.

Exemples de frases per al dictat: Avui tenc febre. Tenc una baldufa. No fa fred.